



Foto:Pexels/Ilustracija

Ekonomija je, sama po sebi za većinu ljudi nerazumljiva i upravo ta nerazumljivost nerijetko je vladajućima poligon s kojim manipuliraju. Zato će se što jednostavnije i jasnije prikazati zašto je potrošnja važna u gospodarstvu i njegovom razvoju, posebno kada se govori o Hrvatskoj.

Opće je poznato da Hrvatska ima prezadužena kućanstva koja vuče još od 2008. godine, i to i takva prezaduženost predstavljala veliki uteg za jedno gospodarstvo. Tvrtke su se zbog pada novčanih tokova zaštitivale otpuštanjem radnika, što je posljedično dovodilo do nezaposlenosti. Nezaposlenost je dovodilo do pada prihoda kućanstva ili izostanka svakog prihoda, što je smanjivalo kupovnu moć i dovodilo do pada potrošnje. Pad potrošnje izazivao je pad proizvodnje i zaposlenosti, pad prihoda poduzeća i kućanstava. Došlo je do pada uvoza i izvoza, a izvoz, posebno malim zemljama jamči održiv *gospodarski* rast, i

i tako smo u začaranom krugu, bili i ostali financijski dezorijentirani i iscrpljeni. Sama činjenica da smo u Europskoj uniji, poslije Bugarske najsiromašnija zemlja između ostalog potvrđuje navedeno.

Potrošnja kao krajnja svrha cjelokupne ekonomske aktivnosti nije jedino što Hrvatska treba odmah pokrenuti kako bi generirala rast, ali je itekako bitna u kontekstu trenutnog djelovanja, posebno uzimajući u obzir povezanost BDP-a i osobne potrošnje, i njihovog pada za vrijeme pandemije COVID-19 te uzimajući u obzir i ostale probleme, od nekonkurentnosti i krutog tržišta rada. Važna komponenta je i niska razina povjerenja u politiku i institucije koja dovodi do pada potrošnje koju vladajući ne percipiraju, ili odbijaju percipirati i nerijetko odgovornost prebacju na svoje građane. U kontekstu navedenog i pandemije, svjež primjer su izjave oko uspjeha ovogodišnje turističke sezone. Preneseno, isključivi krivci smo mi, ako sezona ne uspije. Slobodan ulazak turista, nepoznanice oko cjepiva i njegovog djelovanja padaju u drugi plan jer važna je potrošnja turista, poručuju, i time, mičući odgovornost sa sebe priznaju koliko je situacija teška i koliko je potrošnja bitna.

Važno je prije svega razumjeti prirodu ekonomskih problema, i onda napraviti poveznicu s važnošću potrošnje. Drugim riječima, moja potrošnja je vaš prihod, a vaša potrošnja je moj prihod. Ako oboje istovremeno smanjimo potrošnju, i prihodi će nam se oboma smanjiti.

Jednostavno, zar ne? Ako je tako jednostavno, zašto politika ne poduzima mjere za povećanje osobne potrošnje kako bi ljude izvukla iz siromaštva i otvorila put za dugoročnije mehanizme održivosti ekonomije, poput investicija. Upravo gledanje korak unaprijed je odlika dobre



neprekidno u birokratiji prije od tri godine dostavila više od 104.000 poziva za ocitovanje o tome žele li provedbu jednostavnog stečaja potrošača. Gotovo 30 000 ljudi je odbilo, drugi se nisu ni oglasili, a samo neznatan broj je dao svoju suglasnost. Osim nedovoljne informiranosti građana odbijanje ili neodaziv je pokazatelj nesigurnosti i gotovo bolnog nepovjerenja u vlasti. A upravo indeks povjerenja potrošača mjeri koliko su ljudi sigurni u budućnost.

Za problem koji je ova Vlada na čelu s premijerom Plenkovićem imala kada je isti apelirao da teleoperateri i banke otpišu dugove, na što su se očekivano oglašili, uzrok treba tražiti puno ranije kada su isti ulazili na tržište i kada su se jasno trebala regulirati i pravila ponašanja. Dakle, radi se o potezu otpisa duga koji je gotovo nemoguće napraviti, uzimajući u obzir navedene aktere koji caruju tržištem, postavljaju se poput bogova.

Ono što je propušteno napraviti 2008. nakon financijske krize, čiji rezultat je bio pad zaposlenosti, pad prihoda i potrošnje mora se napraviti sada, u protivno uzimajući u obzir ova hektična vremena, intenzivnu uznemirenost ne piše nam se dobro. Vrijeme i strategija su sada ključni. Ako se prijetimo Islandu, vikali smo- Bravo Island, no Hrvatska nije Island, a iza iste su stajale Sjedinjene Američke države.

Kako onda riješiti ovaj problem? Dodatnim zaduživanjem na domaćem i inozemnom tržištu koje je u potpunosti opravdano kako bi se povećala stopa zaposlenosti, a samim time i potrošnja koja bi ljude izvukla iz siromaštva i vratila ih u ekonomske tokove. Ova činjenica nikako ne podržava povećanje proračunskog deficita, već govori da, kako i u našim životima tako i u ekonomiji postoje situacije kada se ovakvi potezi moraju povući kako bi se spriječilo daljnje ekonomsko propadanje.

S obzirom da je reprogram i otpis dugova realan, a dugoročnije i profitabilan ovakav potez je itekako opravdan. Dodatnim zaduživanjem, uzimajući u obzir visinu javnog duga Hrvatske, u odnosu na BDP nije za očekivati niti povećanje kamatne stope, jer kamate nikad nisu bile niže, niti inflaciju, iako će to vladajući osporavati. U potpunosti je opravdano i direktno financiranje od strane Hrvatske narodne banke, odnosno tiskanje novca. Svako mantranje politike o prezaduženosti sada ne nalazi podlogu.

Ako bi recimo povukli paralelu s Portugalom, ili Španjolskom kao članicama EU bolje bi bilo da su iste pribjele mjeri zaduženja nego da su se vodili štednjom, očekujući da će ih ista dovesti do ekonomske ekspanzije. Naprotiv, dogodilo se suprotno i socijalno ugrožena kategorija ljudi dovedena je u još težu situaciju.

Za razliku od Hrvatske u EU se osobna potrošnja oporavila od gubitaka tijekom financijske krize. To je u velikoj mjeri potaknuto oporavkom na tržištu rada koje je u Hrvatskoj još uvijek rigorozno. Gledajući prema naprijed, kako se tržišta rada nastavljaju poboljšavati, povjerenje potrošača se povećava, a osobna potrošnja raste. Veći BDP podrazumijeva da gospodarstvo proizvodi više dobara i usluga i stoga potrošači mogu uživati u istima. Viša razina potrošnje smanjuje bilo kakvu pojavu apsolutnog siromaštva.

Pet je odrednica osobne potrošnje i promjene bilo koje od ovih komponenti utjecat će na potrošnju. Najvažnija odrednica je raspoloživi dohodak kao jedan od najvažnijih odrednica potražnje. Kako se prihod povećava, tako raste i potražnja. Ako se proizvodnja povećava kako bi udovoljili potražnji, otvaraju se i nova radna mjesta. Plaće radnika rastu, stvarajući više potrošnju. Govorimo o takozvanom kreposnom ciklusu koji dovodi do stalne gospodarske ekspanzije. Ako se potražnja poveća, ali proizvođači ne povećaju ponudu, tada će povećati cijene. To stvara inflaciju. Druga komponenta je dohodak po glavi stanovnika koji govori o tome

**DEMIUS****MEDIA**

Zaključno, osobna potrošnja važan je generator rasta gospodarstva koju u ovakvoj situaciji prezaduženosti odmah treba pokrenuti deblokadom računa i vraćanjem u ekonomske procese. Zaduživanje na domaćem i inozemnom tržištu, izravno djelovanje Hrvatske narodne banke, odnosno tiskanje novaca predstavlja trenutni potez koji će povećati potrošnju i generirati rast gospodarstva, i u konačnici dovesti do drugih ekonomski dugoročnijih i održivijih generatora rasta, poput investicija i izvoza. To je naprosto odlika dobre ekonomije koja može sagledati ekonomsku budućnost i koja djeluje u interesu svih. U suprotnom, uzimajući u obzir svu neizvjesnost globalnog kretanja te neriješene probleme koji se poput sjene vuku još iz 2008 godine, ne piše nam se dobro, koliko god vlasti relativizirale navedeno.

Piše Mario Strinavić/ demosmedia

**OVAJ PROJEKT FINANCIRAN JE SREDSTVIMA ZA POTICANJE NOVINARSKÉ
IZVRSNOSTI AGENCIJE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE**

